

Den franske aktsomhetsloven ("devoir de vigilance")¹

Bakgrunn for loven

Den franske aktsomhetsloven (Lov nr. 2017 – 399)² pålegger selskaper av en viss størrelse å utarbeide, gjennomføre og offentliggjøre en aktsomhetsplan. Aktsomhetsplanen skal redegjøre for hvilke tiltak som er iverksatt for å identifisere og forhindre alvorlige brudd på menneskerettighetene, personlig helse og sikkerhet, samt miljøskade.

Organisasjoner i det sivile samfunn tok initiativ til aktsomhetsloven i kjølvannet av Rana Plaza-ulykken i 2013 der minst 1 100 mennesker mistet livet og mer enn 2 500 ble skadet da en tekstilfabrikk kollapset i Bangladesh. En rekke amerikanske og europeiske selskaper, inkludert tre franske merkevarer, hadde produksjon ved fabrikkene. Det opprinnelige franske lovforslaget ble lagt frem i november 2013 av tre parlamentarikere med støtte fra organisasjoner i "Citizens' Forum for Corporate Social Responsibility".³ Loven skulle introdusere et nytt ansvarlighetsregime i den franske sivillovgevingen samt modifisere den franske straffeloven og selskapsloven.⁴ Lovutkastet møtte motstand i næringslivet og fikk ikke tilstrekkelig støtte i nasjonalforsamlingen med begrunnelse i at den var for upresis og kunne virke konkurransevridende for franske selskaper.

Loven har vært gjenstand for en lang prosess i parlamentet. Det ble fremlagt et nytt lovforslag i februar 2015. Det sentrale i loven ble en aktsomhetsplan og et ansvarsregime basert på eksisterende sivillovgeving. Interesseorganisasjoner for næringslivet mente likevel at loven ville kunne være skadelig for franske selskaper.⁵ En gruppe på 60 parlamentarikere og 60 senatorer bestred at loven var i henhold til grunnloven. Grunnlovrådet kom frem til at bøkene lovutkastet la opp til ikke var i tråd med strafferettslige prinsipper, men at loven for øvrig var i tråd med grunnloven.⁶ Aktsomhetsloven ble vedtatt 27. mars 2017.

¹ Notatet er oppdatert per 20.12.2018.

² Loven innarbeider en ny artikkel i "[Code de Commerce](#)" (Art. L. 225 – 102 – 5).

³ Organisasjonen Sherpa foreslo i 2010 et aktsomhetskrav for morselskaper i rapporten [Regulating Transnational Companies: 46 Proposals](#). Se Proposal 21: *Recognize the legal responsibility of a group's parent company for actions undertaken by its overseas subsidiaries* og Proposal 22: *Engage the parent company's responsibility towards supply chain actors*. Parlamentarikere fra det grønne partiet og andre fra venstresiden samt en kjernegruppe fra "Citizens' Forum for Corporate Social Responsibility" (Sherpa, Amnesty France, Friends of the Earth, ActionAid, Clean Clothes Campaign France m.fl.) arbeidet til det første lovutkastet. Fagforeninger sluttet seg etter hvert til kjernegruppen. Se *Joint statement in support of the French corporate duty of vigilance law*, 14.3.2017. <http://www.actionaid.org/2017/03/joint-statement-support-french-corporate-duty-vigilance-law>.

⁴ Den opprinnelige lovteksten var kort og tok utgangspunkt i en aktsomhetsplikt for morselskaper med mulighet for straffeansvar og erstatningsansvar.

⁵ MEDEF, "Devoir de vigilance: une loi inefficace qui menace notre économie", 1.12.2016.

<https://www.medef.com/fr/communiqu-e-de-presse/article/devoir-de-vigilance-une-loi-inefficace-qui-menace-notre-economie>

⁶ Mer om dette nedenfor på s. 4 – 5.

Aktsomhetsloven baserer seg på FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper.⁷ Parlamentarikerne som var rapportør for loven i nasjonalforsamlingen mente at lovforslaget bidrar til et "ansvarsgjennombrudd" overfor flernasjonale selskaper, og at Frankrike hadde vedtatt den mest avanserte lovgivningen på feltet.⁸ Organisasjoner i det sivile samfunn mener at loven ikke går langt nok, men at den uansett er et viktig fremskritt for ansvarliggjøring av flernasjonale selskaper.

Hvilke selskaper omfattes av loven?

Aktsomhetsloven gjelder for selskaper som har hovedkvarter i Frankrike og som oppfyller følgende vilkår på slutten av to sammenhengende regnskapsår:⁹

- Selskaper med minst 5 000 ansatte i Frankrike i selskapet og i direkte eller indirekte datterselskaper;¹⁰
- Selskaper med minst 10 000 ansatte på globalt basis i selskapet og i direkte eller indirekte datterselskaper.

Selskapene som er omfattet av loven skal utarbeide og *effektivt* gjennomføre en aktsomhetsplan. Datterselskaper og andre selskaper under morselskapets kontroll tilfredsstiller kravene når morselskapet utvikler og gjennomfører en aktsomhetsplan som gjelder for selskapet og selskaper det kontrollerer.¹¹

Det anslås at loven gjelder for mellom 150 og 200 selskaper. Om lag 80 selskaper har offentliggjort sine aktsomhetsplaner så langt. Det forventes at loven vil ha en dominoeffekt ettersom små- og mellomstore bedrifter ofte er underleverandører til de store selskapene og vil måtte rapportere til innkjøper om hvordan de håndterer risiko.¹²

Lovens hovedinnhold

Den franske loven tar utgangspunkt i en aktsomhetsplan som bygger på en aktsomhetsplikt (rimelig aktsomhet; "*vigilance raisonnable*")¹³ og skal forebygge alvorlig skade på mennesker og miljø. Loven er ikke å anse som en rapporteringslov, men en plikt til årvåkenhet som skal bidra til at selskapene har bedre kontroll over leverandørkjeden. Den stiller samtidig krav til offentliggjøring av en aktsomhetsplan som bygger på en risikokartlegging.

⁷ Lovutkastet som ble fremlagt i nasjonalforsamlingen 11 februar 2015 viste til målet om å skape en aktsomhetsplikt for morselskaper med hensyn til deres datterselskaper, leverandører og underleverandører "i samsvar med FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (...) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper". Se nasjonalforsamlingens lovutkast no. 2578, 11 februar 2015, s. 4.

⁸ Massiot, Aude. "Devoir de vigilance des multinationales : le «oui mais» des ONG.", *Libertion*. 23.2.2017. https://www.liberation.fr/planete/2017/02/23/devoir-de-vigilance-des-multinationales-le-oui-mais-des-ong_1550290

⁹ Loven bruker en annen terskel enn det ikke-finansielle rapporteringsdirektivet og loven om åpenhet, antikorrupsjon og modernisering av økonomisk liv (kalt «Sapin 2», jfr nedenfor i teksten) som både har antall ansatte og omsetning som vilkår.

¹⁰ Et selskap defineres som et datterselskap dersom et annet selskap eier mer enn 50 prosent av kapitalen.

¹¹ Se artikkel 225 i [Code de Commerce](#).

¹² Debatt i parlamentet 30. mars 2015, s. 3247. Philippe Noguès viste til at loven ville ramme mellom 150 til 200 store selskaper og derved om lag 50 prosent av fransk eksportnærings. <http://www.assemblee-nationale.fr/14/cr/2014-2015/20150193.asp>.

¹³ Etikkinformasjonsutvalget hadde et møte med representanter fra økonomi- og finansministeriet (*Ministère de l'économie et des finances*) 21. november 2018. Loven skal forstås som et krav til "vigilance" (årvåkenhet), og skiller seg til en viss grad fra "duty of care" og "due diligence", som tolkes noe bredere.

Aktsomhetsplikten har tre hovedelementer: 1) kartlegging av risiko, 2) *effektiv* gjennomføring av en aktsomhetsplan og 3) åpenhet. Aktsomhetsplanen favner bredt, og skal inneholde tiltak for å identifisere risiko og forebygge *alvorlige* brudd på menneskerettigheter og grunnleggende friheter, personlig helse og sikkerhet, samt miljøskade. Loven gir ikke en nærmere opplisting av menneskerettigheter. Henvisningen til personlig helse og sikkerhet kan tolkes i lys av at loven oppstod i kjølvannet av Rana Plaza-ulykken. Konvensjonene til den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) vil være sentrale i tolkningen av relaterte spørsmål.

Aktsomhetsplanen, og tiltakene den omhandler, skal dekke aktivitetene til morselskapet (*parent companies and ordering companies*), selskaper morselskapet kontrollerer direkte eller indirekte (datterselskaper),¹⁴ og leverandører eller underleverandører som selskapet har *et etablert og vedvarende kommersielt forhold til*¹⁵ så fremt aktivitetene er tilknyttet dette forholdet. Dette var en nødvendig juridisk avgrensning i henhold til fransk forretningsrett. Et kommersielt forhold vil eksempelvis ikke være etablert dersom det bare er tale om en kontrakt.

Krav til aktsomhetsplanen og til selskapenes rapportering

Aktsomhetsplanen skal inneholde følgende:

- En risikokartlegging som identifiserer, analyserer og rangerer risiko;¹⁶
- Prosedyrer for regelmessig analyse av risiko knyttet til datterselskaper, leverandører og underleverandører i tråd med kartleggingen;
- Passende tiltak for å avbøte risiko og forebygge alvorlige krenkelser eller skade;
- En mekanisme for varsling og for å samle rapportering av faktisk eller potensiell risiko som er utviklet i samarbeid med representative fagforeninger i selskapet;
- Et system for å følge opp iverksatte tiltak og evaluere virkningen av tiltakene.

Aktsomhetsplanen skal utvikles i konsultasjon med selskapets interessenter, og der det er relevant, innenfor rammen av flerpartssamarbeid innenfor industrien eller regionalt. I tillegg til risiko knyttet til selskapet, skal aktsomhetsplanen vise forståelse av risiko i leverandørkjeden. Morselskapet må derfor samarbeide tett med leverandører og underleverandører for å forstå risiko og treffe tiltak. Det handler ikke om en vanlig risikokartlegging, men om den potensielle innvirkningen selskapet kan ha på tredjeparter.

Aktsomhetsplanen og rapporten om effektiv gjennomføring av planen skal offentliggjøres og inkluderes i selskapets årsrapport. Selskapene skal rapportere regelmessig om gjennomføring av planen. Det vil ikke være tilstrekkelig å beskrive eksisterende strategier. Man må også forklare tenkningen og metoden for arbeidet med aktsomhetsplanen: hvilken risiko de ulike tiltakene skal adressere, hvordan og hvorfor den aktuelle risikoen er prioritert, samt hvordan selskapet vil håndtere risiko, evaluere og følge opp tiltak, både i egen virksomhet og i leverandørkjeden.

¹⁴ Se definisjon i artikkel 233-16 i [Code de Commerce](#).

¹⁵ Dette gjelder stabile, vanlige relasjoner, med eller uten kontrakt, med et visst volum, som skaper en rimelig forventning om at relasjonen vil vedvare, jf. artikkel L. 442-6, I, 5 i [Code de Commerce](#).

¹⁶ Alvorlighetsgraden av risikoen for krenkelser vil være det sentrale kriteriet for å rangere risiko.

Sanksjonsmuligheter

Det er to sanksjonsmuligheter overfor selskaper som ikke oppfyller kravene. Formålet med den første sanksjonen er å forebygge skade. Etter begjæring fra enhver med en rettslig interesse¹⁷ kan retten gi pålegg om at selskapet skal oppfylle kravene i lovens Artikkel 1 (utarbeide, gjennomføre eller offentliggjøre en effektiv aktsomhetsplan) innen en frist på tre måneder. Manglende oppfyllelse vil kunne lede til dagbøter.

Den andre sanksjonsmuligheten knytter seg til generelle prinsipper i fransk erstatningsrett med formål om kompensasjon for skade. Personer som ikke oppfyller kravene definert i loven kan pådra seg ansvar for å gjenopprette skaden som skyldes manglende oppfyllelse. Et krav om oppretting av skaden kan bringes inn for retten av enhver med rettslig interesse med dette formål innenfor den aktuelle jurisdiksjonen. Domstolen kan kreve at dommen eller deler av den blir publisert av innklagede. Retten kan beslutte tvangsfullbyrdelse av dommen gjennom dagmulkt. En skade betyr ikke nødvendigvis at selskapet ikke har gjennomført aktsomhetsplanen. Fransk erstatningsrett krever årsakssammenheng mellom skaden og den manglende oppfyllelsen, og det er saksøker som har bevisbyrden.¹⁸

Det vil bli mer klarhet i hva som skal til for å oppfylle kravene når det foreligger rettspraksis på området, noe som kan bli aktuelt først etter et års implementering av aktsomhetsplaner (i 2019). Sentrale spørsmål blir hva som skal til for å oppfylle kravet om "rimelig" aktsomhet, en "effektiv" gjennomføring av aktsomhetsplanen, og hva konsekvensene blir hvis selskapet bidrar til alvorlig skade gjennom underleverandører som selskapet ikke har et *etablert og vedvarende kommersielt forhold* til.¹⁹ Det er foreløpig også vanskelig å vurdere lovens betydning langt nedover i leverandørkjeden.

Loven la i sin opprinnelige form opp til sivile bøter på inntil EUR 10 millioner for selskaper som ikke utarbeider eller implementerer en aktsomhetsplan og inntil EUR 30 millioner for skade forårsaket av en fraværende eller manglende aktsomhetsplan. Senatoren og parlamentarikerne som vurderte forslaget som grunnlovsstridig mente blant annet at referansen til menneskerettigheter og grunnleggende friheter og kravene til aktsomhetsplanene ikke var tilstrekkelig klart definert. Det ville bli vanskelig for næringslivet å forutsi sitt ansvar. Grunnlovrådet fjernet bøkene med følgende begrunnelse:

"I lys av de generelle vilkårene i loven, den brede og ubestemte referansen til "menneskerettigheter" og "grunnleggende friheter", og omfanget av selskapene, virksomhetene og aktivitetene som ligger innenfor aktsomhetsplanen som loven krever, kunne lovgiver ikke, uten å omgå kravene i artikkel 8 i menneskerettighetserklæringen fra 1789, og til tross for formålet som har en allmenn interesse, beholde det som kan gi utslag i bøter på inntil EUR 10 millioner for et selskap som har begått et brudd basert på vilkår som ikke er definert tilstrekkelig klart og presist."²⁰

¹⁷ Organisasjoner i sivilt samfunn og fagforeninger vil normalt bli vurdert å ha rettslig interesse ved at statuttene til organisasjonen eksempelvis viser til at de jobber for vern av menneskerettighetene. Dersom man har et kommersielt forhold til morselskapet vil man lettere kunne argumentere for en rettslig interesse.

¹⁸ Jf. artikkel 1240 og 1241 i sivilloven ([Code Civil](#)).

¹⁹ Triponel, Anna og Sherman, John. "Legislating human rights due diligence: Opportunities and potential pitfalls to the French duty of vigilance law", *International Bar Association*. 17.05.2018.

<https://www.ibanet.org/Article/Detail.aspx?ArticleUid=e9dd87de-cfe2-4a5d-9ccc-8240edb67de3>.

²⁰ Conseil Constitutionnel. "Décision n° 2017-750 DC du 23. mars 2017", 23.03.2017. <https://www.conseil-constitutionnel.fr/decision/2017/2017750DC.htm>.

Manglende presisjon og klarhet i lovteksten gjorde at man ikke kunne ilegge bøter som grunnlovsrådet mente i praksis utgjorde en strafferettslig reaksjon. Dette var ikke i tråd med legalitetsprinsippet slik det kommer til uttrykk i den franske menneskerettighetserklæringen av 1789. Men selv om henvisningen til menneskerettigheter og grunnleggende friheter var bred, mente grunnlovsrådet at loven ellers var tilgjengelig og forståelig, og at selskaper kunne pådra seg ansvar for skade i utlandet. Grunnlovsrådet viste til "den allmenne interessen" i lovens formål, og mente at loven ikke ville medføre overdreven innblanding i selskapenes økonomiske frihet.

Sammenheng med internasjonale rammeverk

Aktsomhetsloven referer til menneskerettigheter og grunnleggende friheter, personlig sikkerhet og helse samt miljø. Forarbeidene til det opprinnelige lovutkastet viser til de samme menneskerettighetsinstrumentene som FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) samt den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, den franske grunnloven, den franske menneskerettighetserklæringen og FNs miljøcharter.²¹

FNs arbeidsgruppe for næringsliv og menneskerettigheter vurderer aktsomhetsloven som et godt eksempel på implementering av FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP).²² Det er enkelte ulikheter mellom loven og FN-rammeverket.²³ Eksempelvis tar aktsomhetsloven utgangspunkt i en kartlegging av *alvorlig* risiko i motsetning til en fullstendig risikokartlegging. Den er også begrenset til leverandører og underleverandører som selskapet har et vedvarende og etablert kommersielt forhold til, noe som kan bety at enkelte høyrisikoleverandører ikke blir omfattet av aktsomhetsplanen.

Myndighetene anser at det er et samspill mellom loven og frivillige retningslinjer. De legger til grunn at selskapene kan trekke på OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og arbeidet til det franske OECD kontaktpunktet i implementeringen av kravene.²⁴

Evaluerer og erfaringer

Organisasjonen *Business for Human Rights* har analysert hvordan 64 selskaper som har utviklet aktsomhetsplaner følger opp loven. De foreløpige konklusjonene er at selskapene følger opp kravene i retningslinjer og strategier. Arbeidet med aktsomhetsplaner koordineres mellom ulike avdelinger i selskapene. Selskapenes tiltak knytter seg særlig til oppfølging av leverandører. De fleste selskaper har gjennomført nye vurderinger for å identifisere høyrisikoleverandører. Når det gjelder menneskerettigheter, fokuseres det i stor grad på

²¹ Forarbeidene til lovutkastet fra 2015 viser til *Erklæringen om menneskets og borgerens rettigheter (Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen)* av 1789, fortalen til den franske Grunnloven (1946), miljø-charteret (2004) samt internasjonale menneskerettighetsforpliktelser: FNs menneskerettighetserklæring, FN-konvensjonene om sivile og politiske rettigheter og om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, samt den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK).

²² United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, Information Note. "UN expert group welcomes legislative efforts in France and other countries to address adverse business human rights impacts". 23.03.2017. https://ohchr.org/Documents/Issues/TransCorporations/2017-03-23_INFONOTEFRANCESUPPLYLAW.pdf.

²³ Brabant, Stéphanie og Savourey, Elsa. "Scope of the Law on the Corporate Duty of Vigilance", *Dossier Theamitce* 92 (2017): 5-6. 14.12.2017. http://www.bhrinlaw.org/frenchcorporatedutyoflaw_articles.pdf.

²⁴ "Trésor Info: "New law on the duty of vigilance of parent companies and on its affiliated entities". *Director General of the Treasury* har ansvar for leder og sekretariatet til det franske OECD-kontaktpunktet.

arbeidstakerrettigheter (forbudet mot tvangsarbeid og barnearbeid, foreningsfrihet og ikke-diskriminering) og i mindre grad på lokalsamfunn.²⁵

Franske selskaper erfarer at loven bidrar til å integrere arbeidet med samfunnsansvar, særlig det som gjøres innen helse, miljø, sikkerhet (HMS), innkjøp, juridisk/etterlevelse (compliance), personal og revisjon. Risikostyringen gjennomføres gjennom felles retningslinjer, aktsomhetsprosesser, etikk og aktsomhetsklausuler, varslingsmekanismer og overvåkning. Etter at loven ble vedtatt er klausuler for sosialt og miljømessig ansvar blitt omarbeidet til et kontraktsvilkår. For selskaper med avanserte rutiner har loven ikke ført til store endringer, mens den for andre er en naturlig forlengelse av pågående arbeid i selskapet. Fleksibiliteten i loven kan være en styrke. Samtidig kan den brede tilnærmingen gjøre loven vanskelig å tolke.²⁶

Mange selskaper har tusenvis av leverandører, hvorav mange er høyrisikoleverandører. Selskapene som tilnærmer seg loven med et ensidig fokus på "compliance" kan lett oppleve det som en uoverkommelig oppgave. En annen utfordring er å identifisere risiko for skade på individer og miljø.²⁷ Et spørsmål som reiser seg er hva man skal gjøre når man oppdager leverandører som ikke lever opp til kravene. Det er også utfordringer knyttet til oppfølging i små og mellomstore bedrifter, som ikke nødvendigvis vil være rustet til å følge opp forhold som avdekkes med en gang. Lovens effekt avhenger også av eierskap. Det er en utfordring at det vokser frem konsulentselskaper som bistår selskapene med å utarbeide aktsomhetsplaner hvis det går på bekostning av selskapets egen innsats.

Annen relevant fransk lovgivning

I mars 2016 ble det innarbeidet en ny artikkel om *Informasjon om sosiale forhold ved produksjon av produkter* i den franske forbrukerloven. Forbrukere av varer som er solgt i Frankrike som "*har kjennskap til alvorlige forhold som gir grunn til å stille spørsmål om varene er produsert under vilkår som er i tråd med internasjonale menneskerettigheter*" kan be produsent eller distributør om informasjon om produktene.²⁸ Forespørselen kan blant annet dreie seg om opphavet til mineraler og komponenter som er brukt i produksjonen eller identifisering av leverandør og underleverandør. Dersom produsent eller distributør ikke har informasjonen som etterspørres, skal forbrukeren få beskjed om dette. Produsent eller distributør kan velge å ikke gi ut informasjonen dersom det begrunnes.²⁹

²⁵ B&L evolution og edh entreprises pour les droits de L'Homme. "Application of the law on the corporate duty of vigilance: Analysis of the first published plans", 25.04.2018. https://www.edh.org/userfiles/Edh_2018_Etude_EN_1.pdf.

²⁶ Etikkinformasjonsutvalget hadde et møte med en gruppe franske selskaper om erfaringer med aktsomhetsloven 21. november 2018 i Paris.

²⁷ B&L evolution og edh entreprises pour les droits de L'Homme. "Application of the law on the corporate duty of vigilance: Analysis of the first published plans", 25.04.2018. https://www.edh.org/userfiles/Edh_2018_Etude_EN_1.pdf.

²⁸ [Code de la Consommation](#) art. L. 113 – 1 og L 113-2. Oversikt over de internasjonale menneskerettighetskonvensjonene det gjelder er spesifisert i forskrift.

²⁹ Organisasjonen Sherpa skrev i 2010 et notat om forbrukere og retten til informasjon om sosiale og miljømessige forhold fra selskaper, herunder informasjon om arbeidsvilkår hos leverandører og underleverandører: <https://www.asso-sherpa.org/wp-content/uploads/2013/11/Etude-jur.-MCC-2010-Pour-un-droit-dacc%C3%A8s-des-citoyens-%C3%A0-linfo-sociale-et-env-des-ent.pdf>.

Frankrike gjennomførte EUs ikke-finansielle rapporteringsdirektiv i 2017.³⁰ Selskaper som oppfyller vilkårene til omsetning/antall ansatte skal rapportere om miljøforhold, sosiale forhold/arbeidstakere, menneskerettigheter, og antikorrupsjon. Innenfor hvert område skal selskapene rapportere om selskapets bedriftsmodell, retningslinjer og aktsomhetsvurderinger for å forebygge, identifisere og avbøte risiko, de viktigste risikoene, og utfallet av arbeidet, inkludert Key Performance Indicators.

Frankrike vedtok i 2016 en lov om åpenhet, kampen mot korrupsjon, og modernisering av det økonomiske liv (*Sapin 2*).³¹ Selskapene skal utvikle et anti-korrupsjonsprogram for å identifisere og avbøte risiko for korrupsjon og påvirkningshandel. Loven har ekstraterritoriell virkning uten krav om dobbel straffbarhet. Loven gjelder også for offentlige virksomheter med minst 500 ansatte og en årsomsetning på minimum EUR 100 mill.

Et nytt lovforslag, *PACTE*, er lagt frem av president Macron og vil gjelde for alle franske bedrifter. Den skal blant annet bidra til bedre vekstmuligheter for små og mellomstore bedrifter, tilgang til eksterne markeder, og skape arbeidsplasser. *PACTE* vil medføre endringer i sivilloven slik at selskapene må erklære sin sosiale og miljømessige rolle.³²

Sammenligning med andre lands lovgivning

California Supply Chain Transparency Act (2010) og britiske Modern Slavery Act (2015) krever at selskapene rapporterer om arbeidet de gjør for å identifisere enkelte former for risiko knyttet til moderne slaveri. Aktsomhetsloven har et bredere nedslagsfelt. Den går utover kartlegging av risiko og krever gjennomføring av en aktsomhetsplan og regelmessig rapportering. Lovene omhandler kun leverandørkjeden og ikke verdikjeden i sin helhet.

I Sveits er det lagt frem et lovforslag av koalisjonen *Responsible Business Initiative* som har likhetstrekk med det opprinnelige franske lovforslaget. Forslaget er et "populært/folkelig initiativ" med utgangspunkt i grunnloven. Koalisjonen består av over 100 organisasjoner i sivil samfunn og 80 entreprenører. Lovforslaget bygger på en aktsomhetsplikt i tråd med FNs veiledende prinsipper (UNGP). Målet er å bidra til at sveitsiske selskaper respekterer menneskerettigheter og internasjonale miljøstandarder, og metoden er aktsomhetsvurderinger. Forslaget til håndhevelse er en utvidelse av skadeerstatningsansvaret, der selskaper kan bli holdt ansvarlig for skade forårsaket av selskaper det kontrollerer.³³

Parlamentet skal vurdere forslaget til *Responsible Business Initiative* innen april 2019. Parlamentet har også lagt frem et "motforslag" med utgangspunkt i den sveitsiske

³⁰ EU-direktiv 2014/95/EU ble gjennomført i Frankrike i 2017. Jeffery, Clarie, Tenwick, Jade, Bicciolo, Ginevra and Gregor, Filip. "Comparing the implementation of the EU Non-financial Reporting Directive in UK, Germany, France and Italy", *Frank Bold*. November (2017):30. Forskriften inneholder 42 tema selskapene skal rapportere på innen kategoriene miljøinformasjon, samfunnsmessig og sosial informasjon.

³¹ Journal Officiel de la République Française, "LOI no 2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique (1)". 10.12.2016. https://www.cjoint.com/doc/16_12/FLknuHuFitM_loisapin2.pdf.

³² République Française, "PACTE, the Action Plan for Business Growth and Transformation". <https://www.gouvernement.fr/en/pacte-the-action-plan-for-business-growth-and-transformation>.

³³ En nærmere utdypning av forslaget til *Responsible Business Initiative* er tilgjengelig her: https://corporatejustice.ch/wp-content/uploads/2018/06/KVI_Factsheet_5_E.pdf. Selskapene vil ikke bli holdt ansvarlige dersom de kan bevise at de har utvist aktsomhet for å unngå tap eller skade, eller hvis skaden hadde skjedd selv om selskapet utviste aktsomhet.

obligasjonsrettsloven. Forslaget krever aktsomhetsvurderinger knyttet til menneskerettigheter og miljø. Selskapene skal treffe tiltak, sikre oppreisning, og rapportere om tiltakenes virkning. Aktsomhetsvurderingene skal gjelde både selskapet og aktivitetene til selskaper det kontrollerer samt andre selskaper det har forretningsmessige relasjoner til. Forslaget innebærer et mulig arbeidsgiveransvar for skade forårsaket av selskaper under morselskapets kontroll.³⁴

³⁴ En engelsk oversettelse av parlamentets "motforslag" er tilgjengelig her: http://www.bhrinlaw.org/180508-swiss-parliament-counter-proposal_unofficial_en-translation_updated.pdf. Selskaper skal ikke holdes ansvarlig dersom de kan bevise at de har truffet tiltak for å forebygge skade, eller ikke hadde innflytelse over aktivitetene til selskapet de kontrollerer.

Engelsk oversettelse av aktsomhetsloven³⁵

Non-official translation

28 March 2017 OFFICIAL JOURNAL OF THE FRENCH REPUBLIC Text 1 of 99

ACT no. 2017-399 of 27 March 2017 on the duty of vigilance of parent companies and of its affiliated entities (1)

The National Assembly and the Senate have deliberated,
The National Assembly has adopted,
Having regard to the decision of the Constitutional Council no. 2017-750 DC of 23 March 2017;
The President of the Republic hereby promulgates the following Act:

Article 1

An Article L. 225-102-4 is inserted after Article L. 225-102-3 of the Commercial Code, worded as follows:

“*Art. L. 225-102-4.* – I. – Any company which, at the close of two consecutive financial years, has at least five thousand employees itself and in its direct or indirect subsidiaries whose registered office is located in France, or at least ten thousand employees itself and in its direct or indirect subsidiaries whose registered office is located in France or abroad shall draw up and effectively implement a due vigilance plan.

“Subsidiaries or controlled companies which exceed the thresholds mentioned in the first paragraph are deemed to satisfy the requirements set forth in this article where the company that controls them, within the meaning of Article L. 233-3, draws up and implements the due diligence plan relating to the activity of the company and of all the subsidiaries or companies it controls.

“The plan shall include due diligence measures such as to identify risks and forestall serious infringements of or harm to human rights and fundamental freedoms, personal health and safety and the environment arising from the activities of the company and of the companies it controls within the meaning of Article L. 233-16, section II, directly or indirectly, and the activities of subcontractors or suppliers with which an established business relationship is maintained, where those activities are linked to that relationship.

“The plan should be drawn up in consultation with the company’s stakeholders, where relevant in the framework of multi-stakeholder initiatives within industries or at regional level. It shall include the following measures:

- “1. A risk map designed to identify, analyse and rank risks;
- “2. Procedures to regularly assess the situation with regard to the risk map of subsidiaries, subcontractors or suppliers with which an established business relationship is maintained;
- “3. Appropriate action to mitigate risks and prevent serious infringements or harm;
- “4. A mechanism for issuing alerts and gathering reports of the existence or occurrence of risks, drawn up in consultation with the representative trade unions in said company;
- “5. A system to monitor the measures implemented and to assess their effectiveness.

“The due vigilance plan and the report on its effective implementation shall be made public and included in the report mentioned at Article L. 225-102.

³⁵ For original lovtekst, se <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/loi/2017/3/27/2017-399/jo/texte>.

“A decree adopted after consultation with the *Conseil d’État* (French Supreme Administrative Court) may supplement the due diligence measures set forth at sub-paragraphs 1 to 5 of this article. It may stipulate the conditions for drawing up and implementing the due diligence plan, where relevant in the framework of multi-stakeholder initiatives within industries or at regional level.

“II. – Where a company is served formal notice to comply with the requirements set forth at section I but fails to do so within three months thereof, the court with jurisdiction may, at the request of any person with a legitimate interest, order it to comply with them, where relevant subject to a daily fine.

“A referral may be made for the same purpose to the president of the court, ruling in expedited proceedings.

[Provisions deemed to be in breach of the Constitution by a decision of the Constitutional Council no. 2017-750 DC of 23 March 2017.]

Article 2

An Article L. 225-102-5 is inserted after the same Article L. 225-102-3 of the Commercial Code, worded as follows:

“*Art. L. 225-102-5.* – Under the conditions set forth at Articles 1240 and 1241 of the Civil Code, a person who fails to fulfil the requirements defined at Article L. 225-102-4 of this Code incurs liability and is required to make good the harm that could have been avoided by fulfilling those requirements.

[Provisions deemed to be in breach of the Constitution by a decision of the Constitutional Council no. 2017-750 DC of 23 March 2017.]

“An action for liability may be brought before the court with jurisdiction by any person with a legitimate interest for that purpose.

“The court may order its judgment or an excerpt therefrom to be published, disseminated or displayed under such conditions as it may decide. The costs shall be borne by the person against whom the order is made.”

“The court may order enforcement of its judgment subject to a daily fine for non-performance.”

Article 3

[Provisions deemed to be in breach of the Constitution by a decision of the Constitutional Council no. 2017-750 DC of 23 March 2017.]

Article 4

Articles L. 225-102-4 and L. 225-102-5 of the Commercial Code shall apply as of the date of the report mentioned at Article L. 225-102 of the same Code relating to the first financial year opened after publication of this Act.

By way of an exception to the first paragraph of this article, for the financial year during which this Act is published, Article L. 225-102-4, section I of said Code shall apply, with the exception of the report provided for in the penultimate paragraph.

This Act shall be enforced as a law of the State.

Done at Paris on 27 March 2017